

mgr Joanna Spychała

Katedra Koniunktury Gospodarczej
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Stan budżetu państwa w Polsce w obliczu światowego kryzysu gospodarczego na tle Unii Europejskiej

WSTĘP

Kryzysy od zawsze występowały w gospodarce, prowadząc albo do upadku, albo po przezwyciężeniu – do bardziej dynamicznego rozwoju. Zarówno w praktyce, jak i w teoriach ekonomii kryzys ma swoje miejsce i traktowany jest jako podstawowa część cyklu rozwoju. Kryzys gospodarczy nigdy nie pozostaje obojętny wobec społeczeństwa i wiąże się z poczuciem niepewności, wzrostem bezrobocia oraz problemami finansowymi [Deluga, 2011, s. 34].

Pomimo że za symboliczny moment rozpoczęcia światowego kryzysu uznaje się datę 15 września 2008 r., czyli dzień upadłości Lehman Brothers – jednego z największych banków inwestycyjnych świata, to geneza współczesnego światowego kryzysu gospodarczego sięga prezydentury Billa Clintona. Już w latach 90. XX w. naciskał on, aby rozważyć opcję rozszerzenia grupy kredytobiorców hipotecznych o osoby mniej zamożne. Za czasów kolejnego prezydenta USA – Georga Busha, nastąpiła liberalizacja przepisów. Banki i towarzystwa ubezpieczeniowe stały się bardziej niezależne, co skutkowało falą nowych kredytów prowadzących do ożywienia w gospodarce. W 2001 r. w efekcie pęknięcia internetowej bańki spekulacyjnej ceny akcji znacznie spadły, a bank centralny USA obniżył stopę procentową do 2%, czyli poniżej poziomu inflacji. Spadek atrakcyjności lokat skłaniał do inwestowania w nieruchomości oraz zaciągania kredytów hipotecznych. Rosnąca wartość nieruchomości spowodowała, że popularne stało się zarabianie na nieruchomościach za pomocą kredytu, z których zwrot wynosił nawet do kilkudziesięciu procent. Po dwóch latach poluzowania polityki pieniężnej, przy coraz lepszej koniunkturze, FED zaczął podnosić stopy procentowe do poziomu 5%. Obciążenia odsetkowe i zmniejszenie atrakcyjności inwestowania w nieruchomości spowodowało gwałtowny i niepohamowany spadek cen nieruchomości [Zelek, 2011, s. 39–40].

Światowy kryzys systemu finansowego zapoczątkowany w 2008 r. oraz wywołany przez niego kryzys gospodarczy jest niezaprzeczalnym faktem i nie pozostaje obojętny na sytuację ekonomiczną Polski oraz innych krajów UE. Choć współczesny kryzys swoje przyczyny ma poza Polską, to nasza gospodar-

ka jest już na tyle mocno związana z gospodarką światową, że skutki kryzysu dotarły również i do nas. Doszło do ograniczenia krajowego popytu konsumpcyjnego z powodu rosnącego bezrobocia, jak również w wyniku poczucia niepewności konsumentów co do dalszego rozwoju sytuacji. Banki oceniając zdolność kredytową zaczęły działać ze znacznie większą ostrożnością. Kryzys zdestabilizował również rynek walutowy prowadząc do znacznej deprecjacji złotego i dużej zmienności kursów walutowych [Misiąg, 2009, s. 1].

Światowy kryzys gospodarczy wyraźnie oddziałujący na stan finansów publicznych państw UE nasilił toczącą się od dawna w teorii i praktyce dyskusję na temat zadłużania się państwa. Próba odpowiedzi na pytania: jaki był wpływ globalnego załamania dla polskiego systemu finansów publicznych?, jak oceniany jest polski sektor finansów publicznych względem innych państw UE? wydaje się kluczowa w ocenie stanu budżetu państwa w obliczu światowego kryzysu. Narastające w zawrotnym tempie zadłużenie państw tłumaczone jest zwykle wydatkami na działania antykryzysowe, pozostawiając jednak bardzo poważne konsekwencje w sferze finansów publicznych.

W artykule postanowiono zweryfikować hipotezę, według której budżet państwa w Polsce na tle UE jako całości został silnie dotknięty skutkami światowego kryzysu gospodarczego. Niniejsze opracowanie jest zarówno próbą oceny kondycji finansów publicznych w Polsce w następstwie światowego kryzysu gospodarczego, jak i próbą porównania sytuacji Polski na tle UE w okresie 2007–2011.

WPLYW ZJAWISK KRYZYSOWYCH NA DEFICYT SEKTORA FINANSÓW PUBLICZNYCH

Gdy na świecie zaczynał się kryzys finansowy, polska gospodarka zanotowała najwyższe od dziesięciu lat tempo wzrostu. Stabilne podstawy makroekonomiczne i rosnący strumień środków z UE dawały szansę na dalszy rozwój i stopniowe rozwiązywanie najważniejszych problemów, w tym – na zrównoważenie finansów publicznych i poprzez poprawę salda budżetowego zahamowanie narastania długu publicznego. Tej szansy nie wykorzystaliśmy i mimo rosnących dochodów publicznych nie udało się zredukować deficytu [Misiąg, 2009, s. 2]. Jeszcze w latach 2005–2007 Polska na tle UE-12 była państwem, które w największym stopniu ograniczyło deficyt budżetu centralnego. Redukcja deficytu, która została przeprowadzona w Polsce, pozwoliłaby wyeliminować w całości ówczesny deficyt w takich państwach jak Irlandia (-1 619 mln euro), Litwa (-105 mln euro), Malta (-109,1 mln euro) i Słowacja (-696,6 mln euro). Rok później Polska posiadała już status państwa, które na tle krajów nowej UE w największym stopniu zwiększyło swój deficyt [Skica i Pater, 2010, s. 41].

Tabela 1. Saldo sektora finansów publicznych na tle średniej UE-27 (w mln euro)

	2007	2008	2009	2010	2011
Polska	- 5 844,0	-13 351,0	-22 899,5	-27 832,1	-18 919,3
Średnia dla UE-27	-4 044,4	-11 195,2	-29 949,8	-29 715,2	-20 930,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (dostęp 21.08.2012 r.).

Ocena danych liczbowych za lata 2007–2011 wykazuje, że deficyt sektora finansów publicznych w Polsce przewyższył średnią unijną w 2007 i 2008 roku (tab. 1). Jednakże na tle niekorzystnych zjawisk negatywnie oddziałujących na światowy rozwój gospodarczy w okresie 2007–2009 polska gospodarka uzyskiwała korzystniejsze wyniki makroekonomiczne niż najlepiej rozwinięte kraje UE. Eksperti unijni wskazywali na kilka czynników wpływających na tę sytuację, m.in.: szybką reakcję w ramach polityki pieniężnej i polityki fiskalnej, stabilne podstawy ekonomiczne i znaczną deprecjację złotego na początku kryzysu, stosunkowo niskie otwarcie polskiej gospodarki na zagranicę [Włodarczyk, 2012, s. 5]. Mając jednak na uwadze, że w grupie państw UE-27 znajdują się tak możliwe kraje jak Luksemburg, Austria, Szwecja, czy Finlandia, fakt przekroczenia przez Polskę średniej unijnej należy uznać za symptom szczególnie niepokojący dla polskich finansów publicznych.

Tabela 2. Saldo sektora finansów publicznych na tle średniej UE-27 (w % PKB)

	2007	2008	2009	2010	2011
Polska	-1,9	-3,7	-7,4	-7,8	-5,1
Średnia dla UE-27	-0,9	-2,4	-6,9	-6,5	-4,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (dostęp 21.08.2012).

Analizując pokrótce stan salda budżetu w poszczególnych latach badanego okresu, zaznaczyć należy, że w 2007 r. odnotowano najwyższy od 1997 r. realny wzrost produktu krajowego brutto. Wyniósł on 6,8%, a przyspieszenie tempa wzrostu przyczyniło się do poprawy salda sektora finansów publicznych. Pod względem wielkości deficytu budżetowego Polska w roku 2007 przedstawiała się relatywnie dobrze zarówno na tle państw strefy euro, jak i nowych państw członkowskich. Nastąpiło ograniczenie deficytu do 1,9% PKB (tab. 2), czyli o 1,7 pkt proc. w stosunku do 2006 r. Jednakże ze względu na fakt, że Polska była objęta nałożoną w 2004 r. procedurą nadmiernego deficytu, w roku 2007 nie spełniała kryterium fiskalnego. W wyniku pomyślnych wskaźników fiskalnych 8 lipca 2008 r. Rada podjęła decyzję o zakończeniu procedury nadmiernego deficytu wobec Polski. Sytuacja w zakresie dochodów kształtowała się pomyślnie z punktu widzenia obniżenia deficytu. Dochody sektora finansów publicznych wzrosły realnie o 12,8% w odniesieniu do 2006 r. Na poziom dochodów wpłynął dobry stan gospodarki oraz reforma mająca na celu obniżkę klina podatkowego (obniżenie składki na ubezpieczenie rentowe płacone przez pra-

cownika od 1 lipca 2007 r.). Ponadto w 2007 r. pojawiła się nowa pozycja dochodowa „Środki z UE i z innych źródeł niepodlegające zwrotowi” [Rada Ministrów, 2008]. Pomyślne tendencje po stronie dochodowej stanowiły warunek niezbędny dla obniżenia deficytu w tak znacznym stopniu, jednakże ważną rolę odegrało wówczas znaczne osłabienie dynamiki wydatków – na efekt obniżenia dynamiki wydatków przypadło blisko 2/3 obniżki kwoty deficytu. Ważną rolę odegrało obniżenie dynamiki wydatków socjalnych, ale wiązało się to z brakiem waloryzacji rent i emerytur [Wernik, 2009, s. 61–62].

Spowolnienie polskiej gospodarki widoczne od połowy 2008 r. znalazło wyraz we wzroście deficytu budżetowego do 3,7% PKB w całym 2008 r., przekraczając tym samym wartość referencyjną ustaloną dla deficytu budżetowego. Dochody sektora finansów publicznych w roku 2008 wzrosły realnie o 1,7% w stosunku do 2007 r. Nastąpił realny wzrost wpływów podatkowych (o 2,1%), spadek dochodów niepodatkowych (o 0,9%) oraz wzrost dochodów pochodzących z funduszy unijnych. W sferze wydatków zanotowano realny wzrost o 6,1% w odniesieniu do 2007 r. [Rada Ministrów, 2009]. Należy podkreślić, że gwałtownego wzrostu deficytu z 1,9% PKB w 2007 r. do 3,7% PKB w 2008 r. nie można uznać za rezultat dekonjunkury, ponieważ dynamika PKB była jeszcze wysoka, a tempo realnego wzrostu wyniosło 4,9%. Nieobojętna dla zwiększonego poziomu deficytu była polityka fiskalna ówczesnego rządu, który w 2006 r. podjął decyzje obniżające poziom publicznych dochodów. Pierwszą z nich było wprowadzenie ulg rodzinnych w podatku dochodowym od osób fizycznych (formalnie od 2007 r.) uwzględnianych w rozliczeniu podatku za dany rok, przez co pierwszy ubytek wpływów podatkowych z tego tytułu zanotowano w 2008 r. – wyniósł około 5,4 mld zł. Drugą było obniżenie składki na ubezpieczenie rentowe z 13% do 6%, co spowodowało utratę dochodów w budżecie w 2008 r. o ponad 20 mld zł [Wernik, 2009, s. 62].

W roku 2009 deficyt budżetowy w relacji do PKB uległ znacznemu pogłębieniu. W roku 2008 wynosił 3,7%, natomiast w 2009 roku aż 7,4%. Pogorszenie sytuacji finansów publicznych było zjawiskiem powszechnym w państwach Unii Europejskiej, gdyż liczba państw członkowskich objętych procedurą nadmiernego deficytu wzrosła. Komisja Europejska 13 maja 2009 r. poinformowała o wszczętej procedurze nadmiernego deficytu wobec 11 państw Unii Europejskiej, w tym również ponownie dla Polski [Mikołajewicz, 2011, s. 29]. W Polsce w roku 2009 nastąpił spadek produkcji i obrotów z zagranicą, wzrosło bezrobocie. Dochody budżetowe wzrosły w ujęciu realnym o 1,2% w odniesieniu do 2008 r. Poziom dochodów był odzwierciedleniem zmian w ustawach podatkowych. Również decyzją rządu z 2006 r., początkiem 2009 r. obniżone zostały o co najmniej 8 mld zł wpływy do budżetu w wyniku obniżenia stawek progresywnych w podatku dochodowym od osób fizycznych do 18% i 32%. Dochody zmniejszyły się również w wyniku m.in. obniżenia składki rentowej, wprowadzenia podatkowej ulgi prorodzinnej, przywrócenia corocznej waloryzacji rent

i emerytur. Wydatki sektora finansów publicznych wzrosły w 2009 r. w ujęciu realnym o 6,5% [Rada Ministrów, 2009]. Należy zaznaczyć, że zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i w ujęciu względnym (wobec PKB) poziom deficytu budżetowego po 2009 r. jest bardzo wysoki. Jeszcze nigdy w okresie transformacji i po niej (czyli od 1989 r.) w Polsce nie zanotowano tak zagrażających relacji w budżecie. W tym kontekście deficyt sektora finansów publicznych w Polsce w 2009 r. okazał się zdecydowanie najpoważniejszym objawem kryzysu gospodarczego. Można zaryzykować stwierdzenie, że o ile realna gospodarka w tym okresie wykazała się odpornością, o tyle budżet państwa był bardzo podatny na negatywne zjawiska makroekonomiczne [Zelek, 2011, s. 60].

O ile w 2009 roku – roku najgłębszego pogorszenia salda budżetowego, wzrost deficytu w Polsce był mniejszy niż średnia 27 państw Unii Europejskiej, to w 2010 r. Polska znalazła się w gronie pięciu państw członkowskich, w których nastąpiło dalsze pogorszenie wyniku budżetu i to mimo przyspieszenia w tym okresie wzrostu PKB [Ministerstwo Finansów, 2012, s. 13]. Deficyt budżetowy Polski w 2010 r. osiągnął poziom 7,8% PKB. Na tak znaczne pogorszenie wpłynęło przede wszystkim osłabienie dynamiki wpływów podatkowych m.in. wskutek odliczania przez przedsiębiorstwa strat poniesionych w okresie gospodarczego spowolnienia. Spadła również elastyczność wpływów z podatku VAT względem bazy podatkowej. Łącznie dochody spadły realnie o 0,5% w stosunku do 2009 r. Wydatki sektora finansów publicznych w ujęciu realnym wzrosły o 5% w porównaniu z rokiem poprzednim, zwiększając się o 1 pkt proc. Dominowały wydatki socjalne zdeterminowane głównie wskaźnikiem waloryzacji emerytur i rent [Rada Ministrów, 2011].

WPLYW ZJAWISK KRYZYSOWYCH NA WYSOKOŚĆ DŁUGU PUBLICZNEGO

Narastanie długu publicznego w Polsce w ostatnich latach jest bezpośrednim skutkiem pogłębiania się deficytu budżetowego. Skumulowany wzrost wartości polskiego długu publicznego w ostatniej dekadzie (w latach 2000–2010) wynosi 480 mld zł i oznacza wzrost zadłużenia z poziomu około 278 mld zł w 2000 r. do ponad 770 mld w 2010 r. W tym sensie aktualny poziom długu jest w przybliżeniu 2,8 razy większy od poziomu wyjściowego [Zelek, 2011, s. 56].

Tabela 3. Dług publiczny na tle średniej UE-27 (w % PKB)

	2007	2008	2009	2010	2011
Polska	45,0	47,1	50,9	54,8	56,3
Średnia dla UE-27	59	62,5	74,8	80	82,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://epp.eurostat.ec.europa.eu> (dostęp 21.08.2012 r.).

W UE-27 dług publiczny na koniec 2008 r. osiągnął 62,5% PKB, wobec 59% na koniec 2007 r. (tab. 3). Kolejne lata przyniosły kolejne wzrosty i w 2011 r. dług publiczny w państwach UE wyniósł 82,5% PKB. W wyniku pogłębienia się nierównowagi sektora finansów publicznych dynamika akumulacji długu publicznego w Polsce zaczęła w ostatnich latach przyspieszać. Jeszcze w 2007 roku wartość relacji długu do PKB wynosiła 45%, a w 2011 r. dług Polski osiągnął już poziom 56,3% PKB, przekraczając tym samym drugi próg ostrożnościowy wskaźnika państwowego długu publicznego wyznaczonego na poziomie 55% PKB.

Zważając jednak na wpływ zjawisk kryzysowych na poziom długu publicznego Polski do zmian zachodzących w pozostałych państwach UE przyrost ten jest relatywnie niski. Według analiz P. Gajewskiego i L. Skiby zaledwie siedem z nich powiększyło poziom długu publicznego w mniejszym stopniu niż Polska. Kryzys fiskalny w krytycznym stopniu dotknął Irlandię (przyrost o 62,3 p.p. PKB), Łotwę (48,3 p.p. PKB), Wielką Brytanię (42,2 p.p. PKB) oraz Grecję (38,2 p.p. PKB). Relatywnie dobra sytuacja Polski na tle powszechnego wzrostu zadłużenia państw Unii wynika z tego, że Polska jako jedyne państwo Unii utrzymało dodatni wzrost gospodarczy, co przy wzroście potrzeb pożyczkowych netto w czasie osłabienia tempa wzrostu, pozwoliło na wzrost PKB. Oprócz tego, koszty obsługi polskiego długu publicznego wzrosły w sposób umiarkowany w porównaniu z horrendalnie zadłużoną Grecją [Gajewski i Skiba, 2010, s. 29–30].

Należy mieć jednak na uwadze, że problem występowania publicznego zadłużenia ma dwa poziomy – ponadnarodowy, który oparty jest o fiskalne kryterium długu publicznego dla państw UE oraz krajowy, który wynika z ustaw ustanawiających dodatkowe reguły fiskalne. Przekroczenie przez Polskę w 2011 r. drugiego progu ostrożnościowego, ustanowionego jako próg prewencyjny w ustawie o finansach publicznych, nie rokuje dobrze na przyszłość. Rada Ministrów mając już wcześniej na uwadze powyższe zagrożenie, na początku 2010 r. przedstawiła Plan Rozwoju i Konsolidacji Finansów Publicznych 2010–2011 zawierający propozycje działań mających na celu obniżenia długu publicznego, które aktualnie są już wprowadzane w życie [Marchewka-Bartkowiak, 2011, s. 45].

PODSUMOWANIE

Zadłużenie sektora finansów publicznych stanowi znaczne obciążenie wobec rozwoju gospodarczego. Tego rodzaju zadłużenie musi zostać pokryte daninami płaconymi przez uczestników obrotu gospodarczego, co dokonywane jest przez wzrost fiskalizmu: bieżący – w postaci podatków oraz przyszły – w postaci emisji instrumentów skarbowych, których spłata nastąpi również z obciążeń podatkowych [Wiśniewski, 2010, s. 171]. Jednakże kryzys z pewnością nie jest jedyną przyczyną wyjaśniającą aktualną sytuację polskich finansów publicznych. W latach 2003–2007, czyli w okresie dobrej koniunktury, średni wzrost

PKB wyniósł 5,1% PKB. Jednak deficyt budżetowy utrzymywał się na wysokim poziomie 4,8% PKB, przekraczając tym samym fiskalne kryterium konwergencji [Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 2010].

Prowadzona w obliczu kryzysu ekspansywna polityka fiskalna – obok załamania aktywności gospodarczej oraz konieczności ratowania systemu finansowego świata przed upadkiem za pomocą środków publicznych – doprowadziła w wielu wysoko rozwiniętych państwach do wysokich deficytów budżetowych. Deficyty te wywołały w tych państwach przyrost długu publicznego, a podstawową tego przyczyną była zła pozycja wyjściowa przed kryzysem – zbyt duże były deficyty budżetowe już przed kryzysem, mimo trwającego już kilka lat ożywienia gospodarczego. W związku z tym redukcja długu publicznego przebiegała powoli. Wysoki dług publiczny wzbudził obawy na rynkach finansowych – bowiem niewywiązywanie się ze zobowiązań przez rządy uderzyłoby w banki, głównie europejskie, które zakupiły obligacje tych państw, a to mogłoby wywołać nową falę kryzysu finansowego. Obawy te wywołały zaburzenia na rynkach długu publicznego najpierw na tzw. peryferiach strefy euro, co doprowadziło do otwartego kryzysu zadłużenia publicznego w Grecji, Irlandii i Portugalii, a w połowie 2011 r. kryzys zaczął się przenosić także na kraje, które należą do centrum gospodarczego strefy euro: Włochy i Hiszpanię [Krzak, 2011, s. 11–12]. W tych państwach dług publiczny osiąga nawet rozmiary przekraczające wartość PKB. W grupie krajów istotnie zagrożonych poziomem zadłużenia i problemami w pozyskaniu źródeł finansowania długu publicznego są również: Węgry, Wielka Brytania, Francja. Problem ten dotyczy również z coraz większą mocą polskich finansów publicznych.

Gospodarka polska coraz silniej zintegrowana z gospodarką europejską nie mogła uchronić się przed skutkami kryzysu, który dotknął naszych głównych partnerów gospodarczych. Przeprowadzone w artykule analizy potwierdziły prawidłowość postanowionej hipotezy o silnym wpływie kryzysu gospodarczego na stan budżetu państwa w Polsce. Spowolnienie gospodarcze spowodowało utratę przez budżet państwa części planowanych dochodów, a wywołana czynnikami leżącymi poza polską gospodarką deprecjacja złotego znacznie powiększyła nasze zadłużenie zagraniczne. Problemy, z jakimi boryka się dziś sektor finansów publicznych spowodowane są w dużej części nie tylko skutkami światowego kryzysu, ale zaniechaniami w reformowaniu finansów publicznych. To, czego nie zrobiono w komfortowych warunkach wysokiego wzrostu gospodarczego, trzeba będzie prawdopodobnie realizować teraz, w sytuacji znacznie mniej sprzyjającej [Misiąg, 2009, s. 8].

LITERATURA

- Deluga W., 2011, *Kryzys gospodarczy i jego następstwa* [w:] *Gospodarka i społeczeństwo wobec wyzwań XXI wieku*, red. Z. Tomczonek, J. Prystrom, Difin, Warszawa.

- Gajewski P., Skiba L., 2010, *Problemy polityki fiskalnej Polski na drodze do strefy euro w kontekście uwarunkowań i doświadczeń innych państw*, NBP – Biuro ds. Integracji ze Strefą Euro, Warszawa.
- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 2010, *Plan Rozwoju i Konsolidacji Finansów 2010–2011 (propozycje)*, <http://grafik.rp.pl/grafika2/437956> (dostęp 14.08.2012).
- Krzak M., 2011, *Zacieśnianie polityki fiskalnej w czasach kryzysu* [w:] P. Ciżkowicz, M. Krzak, A. Rzońca, *Zróżnicowanie polityki fiskalnej w trakcie kryzysu lat 2007–2009 i po kryzysie*, Zeszyty BRE Bank – CASE nr 116/2011, Wydawnictwo CASE, Warszawa.
- Marchewka-Bartkowiak K., 2011, *Nowe rozwiązania w finansach publicznych w Unii Europejskiej i w Polsce w obliczu kryzysu zadłużenia* [w:] *Finanse publiczne a kryzys ekonomiczny*, red. A. Alińska, B. Pietrzak, CeDeWu, Warszawa.
- Mikołajewicz Z., 2011, *Makroekonomiczne uwarunkowania akcesji Polski do Unii Gospodarczej i Walutowej* [w:] *Kontrowersje wokół akcesji Polski do Unii Gospodarczej i Walutowej*, red. S. Lis, Wydawnictwo UE w Krakowie, Kraków.
- Ministerstwo Finansów, 2012, *Finanse publiczne w Polsce w okresie kryzysu*, Warszawa.
- Misiąg W., 2009, *Budżetowe skutki kryzysu światowego systemu finansowego*, „eFinanse – finansowy kwartalnik internetowy”, nr 3/2009, http://www.e-finanse.com/_artykuly_eng/125.pdf (dostęp 16.08.2012).
- Rada Ministrów, 2008, *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2007 r.*, Warszawa.
- Rada Ministrów, 2009, *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2008 r.*, Warszawa.
- Rada Ministrów, 2010, *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2009 r.*, Warszawa.
- Rada Ministrów, 2011, *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 r.*, Warszawa.
- Skica, T., Pater, R., 2010, *Ocena wpływu kryzysu finansowego na stan finansów publicznych w Polsce*, „eFinanse” – finansowy kwartalnik internetowy”, nr 4/2010, http://www.e-finanse.com/artykuly_eng/157.pdf (dostęp 14.08.2012).
- Wernik A., 2009, *Równowaga finansów publicznych a euro*, „Bank i Kredyt”, nr 40 (3).
- Wiśniewski P., 2010, *Grecki kryzys budżetowy 2010 r. i jego znaczenie dla Polski* [w:] *Studia BAS. Polityka budżetowa*, red. G. Gołębiewski, Wydawnictwo BAS, Warszawa.
- Włodarczyk B., 2012, *Polski rynek kredytów w okresie światowego kryzysu finansowego*, CeDeWu, Warszawa.
- Zelek A., 2011, *Cykl koniunkturalny w gospodarce* [w:] *Przetwierać dekonstrukcję. Przedsiębiorstwa i gospodarstwa domowe wobec kryzysu*, red. A. Burlita, G. Maniak, A. Zelek, Wydawnictwo Naukowe Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu w Szczecinie.

Streszczenie

Ostatnie lata to okres trwającego na świecie kryzysu finansowego, który przerodził się w kryzys zadłużenia sektora publicznego. Gwałtowny wzrost deficytu oraz długu publicznego odnotowano również w Polsce, w wyniku czego w lipcu 2009 r. Komisja Europejska ponownie nałożyła na Polskę procedurę nadmiernego deficytu, w ramach której wyznaczono termin dostosowania fiskalnego na 2012 r. Pogorszenie stanu finansów publicznych w Europie wynika przede wszystkim

z braku dyscypliny budżetowej w okresie sprzed dekonjunktury oraz z pogłębiających się deficytów, spowodowanych w dużej mierze wsparciem koniunktury gospodarczej ze środków publicznych.

Artykuł jest próbą diagnozy stanu finansów publicznych w Polsce w okresie 2007–2011. Podjęta została analiza salda budżetu państwa w poszczególnych latach. Aktualną sytuację finansów publicznych w Polsce odniesiono do pozostałych państw UE. Podjęto próbę oceny oddziaływania zjawisk kryzysowych na wysokość deficytu sektora finansów publicznych oraz zadłużenia publicznego.

Condition of the State Budget in Poland and Other EU Countries in the Face of the Global Economic Crisis

Summary

The last years have seen a continuing world financial crisis, which escalated into public debt crisis. The rapid increase in the deficit and public debt has also been observed in Poland, as a result, the European Commission re-imposed on the excessive deficit procedure for Poland in July 2009, under which the designated period of fiscal adjustment for 2012. The deterioration of public finances in Europe is mainly due to the lack of fiscal discipline in the period before the recession and deepening deficits, largely due to economic support from public funds.

This article is an attempt to diagnose the state of public finances in Poland in the period 2007–2011. Undertaken an analysis of the balance of the state budget in the individual years. The current situation of public finances in Poland refers to other EU countries. Attempt to assess the impact of the crisis on the amount of government deficit and public debt.